

Самапомач

Samapomach

Беларускі папулярна-гаспадарскі часопіс.

№ 1 (54).

Год VI.

Вільня.

Люты, 1937 г.

РЭДАКЦЫЯ:

Вільня, Полацкая
вул. № 9—4.

Рэдактар прымае
ад гадз. 9 да 11 ран.

АДМІНІСТРАЦЫЯ
Вільня, Завальная
№ 1.

„Самапомач“ павінна жыць далей!

Праводжаны ў нас абмен думак аб рэформе нашага часопісу можа ўрэшце лічыць за закончаным. Падсумоўваючы ўсе галасы і пісьмы пісанья да нас у гэтай справе мусім сказаць адкрыта, што рэзультат аказаўся неспадзеўкай для нас самых: пераважная большасць нашых Паважаных супрацоўнікаў, чытачоў і прыхільнікаў выказалася рашуча за нязвычываннем з працай дагэтуль ужо выкананай і за расшырэньнем яе. Ні ў якім выпадку ня можна пры гэтым мяняць назву, да каторага ўжо чытачы прывыклі і каторы ўмяшчае ў сабе ўсё, што сягоння нашаму чалавеку патрэбна: „самі сабе паможам — толькі дапамажэце перамагачь перашкоды!“ — пішуць да нас у адзін голас.

Асабліва выразна стала гэта справа пасля апублікаваньня праекту рэформы.*) Большасць зацікаўленых толькі з гэтага праекту даведалася аб кірунку рэформы і выразіла сваё нязломнае жаданьне,

1. каб часопіс і на далей называўся „Самапомач“

2. каб, не пакідаючы сачыць за розьвіткам коопэрацыі, тымчасам на першае месца высуnúць агульную земляробскую гаспадарку,

3. каб адзел гаспадарскі не агрانیчваўся самымі толькі расправамі і радамі тэхнічнымі, але каб зьвяртаў больш як дагэтуль увагі на тэмы аграрнай палітыкі і земляробскай эканомікі,

4. каб пры помачы спецыяльных выдавецтваў пастараўся аб пляновае фаховае прыгатаваньне падрастаючай земляробскай моладзі да працы ў гаспадарцы,

5. каб меў на ўвагу патрэбу сарганізаваньня дарадчага бюро ва ўсіх гаспадарскіх справах, уключна да інструкторыяту вядзеньня ўпрошчанай земляробскай бугальтэрыі,

6. каб для беларускага чытача, які ня можа сабе пазволіць на

люксус выписваньня на раз аж некалькіх часопісаў, часопіс наш быў згушчаным інформатарам па крысе аб усім, што дзеецца на сьвеце, як гэта робяць польскія і іншыя папулярна-гаспадарскія часопісы,

7. каб часопіс часьцей выходзіў.

Гэта ёсьць некалькі „з берагу ўзятых“ пажаданьняў з пісьмаў да нас і з беспасярэдніх гутарак.

Як іх правесці ў жыцьцё?

Ня можна таіць, што дамаганьні нашых чытачоў сьведчыць аб іхняй дасьпеласьці да разуменьня таго, што ўкруг іх дзеіцца. Гэтыя-ж дамаганьні сьведчаць і аб тым, як хутка вырастае наш беларускі чытач з клешчаў пасляваеннага агляданьня і шуканьня апекі. Уважаем гэта за бясспрэчны поступ, у будаваньні якога маем права бачыць і сваю скромную цагліну.

Усё гэта разам узятае цалком вырашае справу на будучыню ў прынцыпе. Калі-ж гаварыць аб тым, як гэту справу праводзіць у жыцьцё, дык сягоння здаецца быць ясным адно: усе за раз зрабіць ня можна, трэба за гэта брацца паступова. А далей, гэта рэч ня самага толькі часопісу, але і ягоных чытачоў. З прыплывам новых супрацоўнікаў можна будзе абслужыць усе высказаныя пажаданьні адносна спосабу рэдагаваньня. Найбольш-жа клапацівым для нас сягоння ёсьць вымога *часьцейшага выдаваньня часопісу*. На колькі й можна лічыць на дармовую ці блізу дармовую тымчасам працу пры рэдагаваньні часопісу, на гэта толькі ня можна ўскладаць на тую-ж рэдакцыю абавязку пакрываньня грашовых выдаткаў зьвязаных з друкам і рассылкай часопі-

су. На гэта патрэбны грошы і то не як абыцанка, але як гатоўка, бо за гатоўку толькі можна сягоння купіць паперу, за гатоўку можна наняць работніка ў друкарні, гатоўкай трэба аплачваць пошту. А скуль-жа гэту гатоўку ўзяць?

Іншыя часопісы апіраюць сваё існаваньне на нейкіх арганізацыях, якім пасля мусяць выслугоўвацца, яшчэ іншыя атрымоўваюць усякія „запамогі“, за якія таксама бяруць забавязаньні.

Наш часопіс служыць мае толькі народу, ніякіх і ніскуль „запамогаў“ не дастане. Адзіная для яго мэта гэта служэньне свайму беларускаму чытачу і таму адзіная ў яго надзея падмогі — у форме падпіскі з боку гэтага-ж самага чытача. Гэтага прынцыпу трымалася „Самапомач“ дагэтуль, ім толькі выключна будзе трымацца і на будучыню, калі ей ставяцца вымаганьні часьцейшага выхаду ў сьвет.

Выпускаем і рассылаем гэты нумар як пробны. Справа часьцейшага выхаду часопісу на будучыню залежа ад самых чытачоў: *часопіс будзе выходзіць часьцей як раз на месяц толькі тады, калі кожны чытач зараз-жа вышле гадзю падпіску*.

Дзелячыся гэтымі думкамі з нашымі Паважанымі чытачамі і супрацоўнікамі, шчыра заклікаем іх да зразуменьня, што толькі сваімі сіламі здалеем мы разьвіваць і ўтрымліваць свой родны беларускі часопіс ды што чым больш будзем мець платных чытачоў, тым багацейшы (абшырнейшы) будзе наш часопіс і тым таней ён будзе нам каштаваць.

Дык усе да дружнай працы!
Рэдакцыя.

Хто ў адзіночку ці ў „пяцёрцы“ аплаце цэлагаднюю падпіску на „Самапомач“ не пазьней 1.IV. сёл., той акрамя газэты дастане йшчэ дарма „Беларускі Сялянскі Календар на 1937 г.“ (календар-кніжка). — На перасылку аднаго календара трэба прыслаць 25 грашоў.

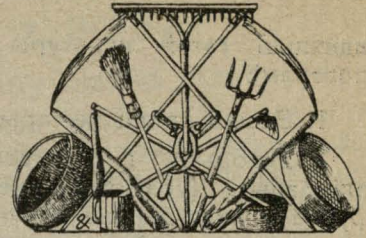

Што, як і калі рабіць?

(Земляробская тэхніка).

На Грамніцы зімы палавіца.

Беднае было мінулае лета на пашу. Добры гаспадар павінен быў дзеля гэтага аблічыць кожную ахапку сена, кожную кіту саломы, кожны пуд абсыпкі ці нават мякіны ўжо з восені, каб сваю жывіну не марыць голадам вясной. Хто гэтага не зрабіў увосені, хай канешна зробіць цяпер у поўзімы. Ня трэба дзеля гэтага важаць усё на вагу. Кожны ведае прыблізна, колькі сабраў вазоў сена, атавы, канюшыны, ведае так-жа, што сярэдні аднаконны воз сухой пашы важаць можа больш-менш 500 кілё (30 пудоў або 3 беркаўцы), далей ведае, колькі вазоў такой пашы лезе ў застаронак (у тарпу). Лёгка можна пасяля аблічыць, колькі пашы было скормлена і колькі яшчэ асталася.

Малы прыклад: у гаспадарцы ёсць адзін конь і тры каровы. Корму ўсяго асталася больш-менш 40 мэтрычных цэнтнараў*) (250 пудоў або 25 беркаўцаў). Да канца зімовага кармлення — ад Грамніцы — чатыры месяцы (да канца мая), або 120 дзён. Падзелім увесь запас (4000 кілё) на 120 — атрымаем 33 кілё. Гэта на 4 штукі, а на адну (33:4) — 8 кілё. У гэтым выпадку, як бачым, запас якраз хопіць да канца году. — Калі-ж-бы аказалася, што пашы ня хопіць, дык цяпер-

жа трэба яго дапоўніць ці то купляньнем ці заменай.

Разам з гэтым трэба сачыць і за тым, ці паша ня псуецца, асабліва калі яна была сабрана за сырая. Тым большую трэба на гэта зьвярнуць увагу, чым бліжэй да вясны і ні ў якім выпадку не даваць жывёле пашы стухлай ці заплесьнеўшай. А калі нейдзе такая паша натрапіцца, дык яе трэба старанна і дачыста выбраць і разлажыць у вольным правеўным, але сухім месцы, каб высахла і тады толькі малымі порцыямі даваць да пашы здаровай. Але і ў гэтым выпадку ня можна такой пашы даваць карове цельнай.

Яшчэ большую ўвагу трэба звярочваць на корм пашай з розных ақопнінаў, асабліва ақопнінаў зложаных у ямах, а так-жа на пашу запараваную. Ақопніны зложаныя ў ямы бываюць часта забруджаныя мышамі і загінуўшы, а запараваная паша можа быць вельмі небяспечнай, калі ў жлабох астаюцца недаедкі, каторыя трэба пасяля кожнага кармлення дачыста выбіраць і вычышчаць. Самыя ж жлабы трэба час-ад-часу старанна выбяліць вапнай.

Гэта ёсць элемэтарныя вымогі гадаваньня жывёлы, якія мусіць выконываць кожны, хто з гэтай гадоўлі хоча мець хоць якую карысьць.

С. Я—віч.

У справе неўрадзяў

Неўраджаі, якія блізу з году ў год паўтараюцца ў паўночных паведах Віленшчыны — Браслаўскі, Дзісенскі, Постаўскі — ад пэўнага часу зьвярнулі на сябе ўвагу людзей навукі, перад усім людзей, што працуюць у земляробскім дасьледніцтве. Пытаньне гэта тым-больш цікавае, што глеба сама па сабе ў гэтых паведах далёка ня бедная, а ў кожным выпадку значна багачэйшая, чым у суседняй Сьвянцяншчыне. І аднак неўраджаі тут здаюцца блізу рэгулярна кожны год.

Справай гэтых неўрадзяў зацікавіўся ўжо колькі год назад чалавек, здаецца, найбольш да гэтага пакліканы, бо кіраўнік дасьледчай станцыі ў Беразьвечы пад Глыбокім Л. Невяровіч. Сваімі колькігадовымі дасьледаваньнямі Л. Н—віч дзеліцца ў „Туг. Rol.“ (№ 1-2/37), дзе даходзіць да наступных вывадаў:

Мокры год прыносіць тут голад людзям, а сухі — жывёле. Але ня ўсюды. Там, дзе грунты асушаныя, напр. ф. Зацішша, Беразьвеч і іншыя, у мокрая і ў сухія гады неўрадзяў ня было. Галоўную прычыну спатыканых тут неўрадзяў аўтор бача ў нізкай культуры глебы. Дзеля гэтага, па думцы аўтора, трэба канешна думаць аб

biaśpiecżany ad wymiarzańnia, jakoje zdarajecca na miasoch plytkich, asabliva ũ paru silnych i doŭha tryvajucych marazoŭ... Dziela taho zimovyja stavy nia śmiejuć być miełkimi, ale musiać mieć svaje najhlybiejšyja miascy, prynamsia 1.5—2.0 m. hlybokija, kali choćam być peŭnyja, što nia vymierznuć a ryby ũ ich nie zaninuć.

Bolšaje abnižeńnie ciaplini akružajučaj vady vyklikaje ũ ryb bolšaje ci mienšaje abnižeńnie čynnaści najrozńiejšych vorhanaŭ. U pieršuju čarhu datyča heta stravatraŭčycch vorhanaŭ... Užo pry 10°C strava ũ karpa prachodzić vielmi pamalu, a pry 7°C karp pierastaje šukać stravy susim. Dziela hetaha jon užo pry 7°C stanovicca mała ruchavym, vyšukivaje sabie miesca ũ hlybinie ci ũ cišynie, hdzie ruchami svajho ciela vyhlybić u bahnie kruhavityja jamki, u katoryja žbirajecca bolš karpaŭ. Hetak biaz ruchu ležačy na brušku pieračakajuć jaŭny u letarhičnym stanie paru nizekaje ciaplina, celuju zimu. Nia tolki ruch, ale j dychańnie dy bićcio serca karpa ũ hetu paru vielmi niaznačajne. Uletku za minutu karp dycnaje 30—60 разоў, serca bjecca 20—30 разоў, a pry 30°C za minutu jak dychańnie, tak i bićcio serca spadaje da 1—2 разоў.

Niekatoryja adnak karpavityja ryby i ũzimku pad lodam nie zasynajuć i šukajučy stravy dajucca ľavić na vudačku ũ prolubkach.

Vielmi čynnyja (nie zasynajuć) uzimku i drosnyja ryby, jak ščupak, sandač i akuń, katoryja, choć i mienš jak uzimku, to adnak pažyrajuć šmat kormu

i pad lodam. Ščupak vielmi čynny, asabliva pry kancy zimy, prad nerastam. Taksama nie zasynajuć na zimku i takija ryby, jakija majuć nerast uvosień i ũzimku, jak ľasosi, mareny, pstruhi. Cikava, što ũ zimnych krajoch jość vielmi mała hatunkaŭ ryby, ale da ich jakraz naležać pradstaŭniki ryb ščupakavitych, akuniavitych i ľasosievitych, katoryja značna aktyŭnyja i ũ najnižejšych temperaturach. Najdalej na poŭnač zachodziac ryby ľasosievityja, jakija, vidać, najlepš patrapiac pieratryvać niavyhody pad lodam.

Vielmi cikavy pryklad zdolnaści pieratryvańnia nizkich temperatur vykazvaje ščupakavitaja ryba *Dallila pectoralis*, jakaja žyvie ũ ciakučycch i ũ stajačycch vodach Alaski. Heta ryba na kolki tydniaŭ prosta zamiazaje, a kali pamalu adtaje, dyk uznoŭ adžyvaje. A viedamy i taki pryklad, kali sabaka hlynuŭ hetkaju źmierzluju rybu, a kali jaje za niadoŭha vykinuŭ, dyk ryba pakazvała znaki žyćcia. Praŭda, našyja ryby nia hetulki vytryvaŭyja proci źmiarzańnia, bo zamarožanyja adžyvajuć časam tolki vyniatkava.

Ryby ũzimku pad lodam cierpiać nia tolki ad choľadu, ale i ad niedachopu tlonu, asabliva ũ hlybiniach (toniach), vaziorach i stavoch. U vadu, jak viedama, dastajecca tlon abo prosta z pavietra, asabliva kali hetu vadu praviavaje vićcier, abo čynnaściu ũ vadzie rastučycch raślin, jak vyšejšycch, tak i samych drobnych. Hetyja zialonyja raśliny pryjmajuć vuhlekisty haz, katory pry pomačy peŭnaj sily śviatła pierapracouvujuć i vydajuć u vadu tlon. Hetym pa 1-je

падняцьці гэтай культуры гэтакімі спосабамі:

1. Вёсці далей хутарызацыю.

2. Ускорыць г. зв. аснаўную мэліорацыю (урэгуляваньне рэчак і ручаёў), якая была-б панукай для самых гаспадароў праводзіць мэліорацыю (асушку) поўную пры помачы адкрытых равоў ці дрэнаў.

3. На ўсіх ужытковых грунтах, а асабліва на вязкіх глянх араць у вузкія 3—4 мэтровыя загоны з перагонамі для адвядзеньня лішняй вады, якую ня можна трымаць ня толькі на азіміне, але і на ярыне а нават на сенажацях і пасьбішчах.

4. Прапагаваць пры помачы танных крэдытаў ужываньне прынамся культыватара, валачыла і валка-кальчаткі.

5. Падняць культуру сенажацяў і пасьбішчаў, якія пасярэдна падымуць ураджайнасць ароміны.

6. Заводзіць плыткае ўзорованьне аржышча зараз жа за сярпом і канешна заворываць усе аржышчы на зіму. Зімовая ворка павінна быць глыбокай, але ня можна даставаць за шмат зямлі дзікой. На вязкіх грунтах трэба стасаваць зімовую ворку з паглыбляльнікам.

7. Ня сьцягиваць вяснянага абрабляньня глебы; не чакаць аж пакуль усё поле высахне, а выходзіць з валачылам і бараной як толькі абсохнуць паасобныя праталіны: на даліны прыйдзе чарга пазней.

8. Вывезены гной ня трымаць на кучках, але чым хутчэй яго растрэсьці і заараць. Глей і гліна вельмі ўдзячны за гнаеньне павер-

се кампостам. Пашыраць кампаставаньне торфу.

9. Не пазьніцца з вяснянай сяўсой. Не пачынаць ад саджэньня бульбы, але ад яравой пшаніцы ці жыта, пасьля сеяць авёс, лён, стручковыя, і кончыць бульбай. Асабліва рана трэба сеяць аўсы грубазернавыя, позна дасьпяваючыя аўсы. Рана трэба сеяць і там, дзе ўжываюцца штучныя гнаі.

10. На грунтах добра ўгноеных сеяць на зялёную пашу па аржышчы зразу за сярпом, пакуль збожжа йшчэ сохне ў копках: віку, пялюшку, ячмень, гарчыцу, бобік, сонешнік, а ў лён усяваць морхву. На бяднейшых грунтах сеяць лубін, пялюшку, грачыху — на зялёны гной, а часткова і на зялёную пашу.

11. На грунтах гліястых і гліністых агранічыць саджэньне бульбы і садзіць там больш кармовыя буракі і морхву. Акрамя таго пашыраць засевы люцэрны, бобіку, сонешніку і конскага зуба (кукуруза) як пашу для жывёлы, а бобу й фасолі — як пажыву для чалавека.

12. У севазвароце пільнаваць, каб чаргаваліся між сабой расьліны плытка і глыбака карэнячыя: кожная з такіх расьлін сьсе спажаву з розных пластоў зямлі і ня вынішчае яе.

13. Усюды там, дзе лепшая глеба, пашырыць засеў пшаніцы, коштам жыта: пшаніца лепш вытрымлівае хваробу сьнежнай плесні (цвіль). Праці плесні азімінаў трэба кожнае сяўбовае насеньне байцаваць.

— ч.

Літасьць, якая аплачваецца.

Ня ведама йшчэ, якія штукі пакажа нам сёлетняя зіма. Але й падчас нядаўніх маразоў у другой палове м.ца студня не адзін навочна праканаўся, колькі загінула ад сьцюжы карысных для чалавека птушак, якія вясной і ўлетку бароняць сад і гарод ад такіх злосных шкоднікаў, як мшыцы, гусьвіцы, хрушчы і ім пад. Але гэтага ўжо ня вернеш. Тымбольшай дзеля таго трэба апекі над тымі птушкамі, якія дагэтуль яшчэ ператрывалі, а якім і надалей пагражае небясьпека дваякая: мароз і сьнег.

Мароз пагражае гэтакім дробным птушкам, як сікора, дравасечка (кавалік), і нават наш шэры верабей. Усе яны, ня маючы схову прад сьцюжаю, гінуць, асабліва калі церпяць дакучлівы голад. А небясьпека голаду для дробных пераважна птушак узімку тым страшнейшая, чым грубейшая сьнегавая пакрыўка спавівае нашу зямлю. Дагэтуль, праўда, у большасці нашага Краю сьнегу ня так ужо шмат, але ўсё-ж досыць на тое, каб прыкрыць дробныя выцерушныя зярняткі рознага пустазелья й збожжа, якімі толькі гэтыя птушачкі ўзімку й могуць карміцца.

Ясная згэтуль небясьпека голаду для гэтых людзкіх прыцеляў, каторых чалавек, у сваім собскім інтарэсе, павінен цяпер падтрымаць. Вялікіх выдаткаў на гэта ня трэба. Хопіць, калі час ад часу высыпаць нейдзе за ветрам жменю пасьлядзяў ці нават мякіны, крошак хлеба, пакрышаную бульбіну і г. д.

adbirajecca ad vady vuhlekisty haz, što vytvarajecca dychańniem vodnych arhanizmaŭ dy hnićciom admieršych arhanizmaŭ, a pa 2-je — heta-ž vada ŭzbahačvajecca na tlon. Uzimku, kali soniečnyja pramieñni davori kosyja, słabyja na sile i kali soniešnaje švialto šviećić na ziamli velmi koratka, choć rašliny stała dychajuć i spatrabujuć tlon, rašliny padvodnyja vyrablajuć hetaha ž tlonu velmi mała. A što-ž havaryć, kali vada pakryjecca lodam... jaki nie pazvalaje narmalna pranikać tlonu z pavietra, adnačasna značna hlytaje soniečnyja pramieñni, tak što sila švialta pad lodam, uzimku i biez taho velmi nizekaja, jašče bolš abnižajecca. Heta pranikańnie pramieñniaŭ švialta ŭ vadu moža jšče bolš abnižycca, kali lod pakryjecca šnieham. Tady vytvarańnie tlonu abnižycca jšče bolš, a navat i susim astanovicca.

U takich varunkach pry daŭžej tryvajučaj zimie bačym, što ŭ vakolicy proľubak blizka pad lodam žjaŭlajucca jak drobnuja žyvatvory, tak i ryby... Pryčynaj hetaha jošč niedastatak tlonu ŭ spodnich stajoch vady, hdzie ryby „zložany,“ bo tam z pryčyny ŭspomnienaha ŭžo hnićcia arhaničnych cieľ i dychańnia ryb najbolš spatrabujecca tlon. Ad nadbytku vuhlekistaha hazu i niedastatku tlonu ašlablenyja blednyja žvierchu ryby žjaŭlajucca pry proľubkach, šukajučy tam tlonu. Pry bolšym marozie šmat ryb u takim vypadku prymiarzaje da lodu i hetak zdarajucca katastrofy celych stavoŭ. Adzinaja abarona — upuścić u staŭ krychu bahataj na tlon vady z ručaja, vypuska-

jučy adnačasna z stavu spodni sloj vady. Samaha-ž tolki prasiakańnia ŭ lodzie proľubak mała: jany tolki vietrajuć — vyvodziac z dna hnilyja hazy. I dziela hetaha pravietryvańnia treba ŭ lodzie prasiakać proľubki.

Taksama padyjmajucca ryby z dna pad lod i tam, dzie ich niepakojać stuki siakier rubajučych lod, abo šum vazinialnikaŭ na kańkoch, asabliva na stavoch plytkich...

Ryba ŭ stavie praz doŭhi čas pakrytyni lodam z niedastatku tlonu slabieje i tamu kiepska vytrymlivaje zaraznyja chvaroby, šmat zarodkaŭ katorych značodzicca ŭ bahnie.

U rečkach-ža dla ryby jošč niebiašpieka z hnićcia raskladnych matarjalaŭ, z haradzkih i fabryčnych adpadkaŭ. Lod tut nie pazvalaje škodnym hazam vychadzić i akišlac vady, tlon katoraj skarystany pry hnićci.

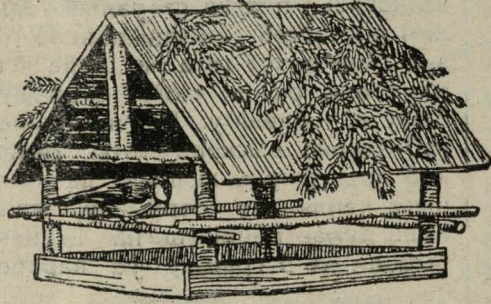
Jak bačym, ryby pad lodam majuć rozna žnižanuju žyćciovuju čynnašć, bolš-mieňš zapadajučy ŭ zimovuju špiačku, katoraja časam pryvodzić i da vialikich katastrofaŭ.

Prof. Dr. K. Schäferna

„Ryb. Vest.“

Толькі й тут найлепшае жаданье чалавека можа быць няраз безкарысным, а нават і небяспечным для птушкі. Безкарысным будзе яно тады, калі яго засьнежа сьнег, а небяспечным — калі падсыпаная падкормка будзе даступная для такіх непрыяцеляў малых птушак, як каты.

Будка для падкормкі птушак.

Каб падкормку не засыпаў сьнег і каб птушкам не гразіў кот, трэба канешна не пашкадаваць туду і прыгатаваць на падкормку асобную крытую будку, як гэта паказана на далучаным рысунку. Будку гэту трэба прымацаваць на загадзя ўбітым у зямлю калку.

Гэта ёсьць канешная работа пры апекаваньні над птушкамі, якія зімуюць у нас на месцы. Трэба аднак памятаць і аб тых птушках, якія на зімку ад нас адлятаюць у цёплыя краіны і якія з настаньнем цяплейшых дзён вясны пачынаюць да нас вяртацца. Іх мусіць гаспадар таксама спатыкаць ветліва, стараючыся, каб як найбольш іх пасялілася ў беспасярэднім суседстве, у гарадах і садох.

На гэта патрэбны гнёзды, аб якіх ужо сягоння трэба памятаць і аб якіх мы пастараемся напісаць у наступным нумары „Самапомачы“.

В. Р.

Развальненьне і клустасьць малака.

Пытаньне аб тым, што ўплывае на клустасьць каровага малака і ці гэту клустасьць чалавек некаможа зьбольшыць ці зьменшыць, — здаўна цікавіла гадаўцоў. Таму вельмі цікавым паказацца рэзультат працы прыватнага дасьледчыка, ведамага гадаўца — практыка Ф. Блэндоўскага, які аб доўгай сваёй працы напісаў у „Przegl. Hodowlanym“ (№ 8-9, 1936 г.) між іншым гэта:

„Я сьцьвердзіў над усякі сумліў, што ва ўсіх выпадках нястраўнасьць з перакормліваньня пашамі сакавітымі і акупніамі, або дамешкамі пашаў, што выклікаюць разстройтва страватраўчага апарату, каровы давалі малако бяднейшае на клустасьць („радзейшае“). Затое пры такім укладзе пашы, пры якім страватраўчы працэс адбываўся нармальна і павольна, а выдзяляны кал быў гусьцейшы, — хоць

Kutok dla hspadyń.

Što možna zrabić z bulby.

Zupa bulbianka.

На 2 litry vady treba pałažyc: 1 morchvu, 1 piatrušku, kavałak sale-ry i heta ũsio pahatavać; paš'la ũki-nuć 4 pakrojenuja bulby, pasalić da smaku i zapravić masłam, abo jakim kolečy tluščam. Zaprava pryhataũlajecca hetak: na patelni treba raspušcić lyžku tlušču ci masła, pa-łažyc krychu pakrojenaj cybuli i lyžku muki. ũsio razam smažyc da rumianašci, a paš'la pałažyc u zupu i jašče krychu pavaryć.

малака атрымоўваў крыху менш, але яно мела значна вышэйшы працэнт клустасьці, а ў выніку фактычная прадукцыя малочнага туку (клустасьці) значна падыймалася.

„Гэткім спосабам, адначасна з падборам і насьледнасьцю, можам у шырокіх граніцах падняць прадукцыю туку (клустасьці) ў малаце, стасуючы адпаведныя нормы пашы, г. зн. такія, пры каторых высьцеражэмся разстройтва жалудка, запэўняем лепшае страўленьне, а выдзеліваны кал ня ёсьць гэтак плыўкі.

„Кармленьне кароў не павінна палягаць выключна на прапушчаньні праз каровін арганізм як можна больш прагавіта пажыранай пашы, але на адпаведным падборы яе, датасаваным да патрэбаў арганізму, і выраўнаньні страгаў, спрычыненых выдзяляньнем малака і то лічачыся заўсёды з тым, каб ня выклікаць разстройтва страватраўчых ворганаў...“

Выходзіла б з гэтага, што на здароўе карове, а гаспадару на карысьць выйдзе толькі такая паша, пасья каторай жывёла не дастане развальненьня. Ня можна дзеля таго даваць дойнай карове зашмат акупнін, асабліва маладых. Названы Блэндоўскі перасьцерагае праднадмерным скормліваньнем бульбы і буракоў, і радзіць больш скормліваць бруккі. Вельмі цэннай і здаровай пашай для дойных кароў зьяўляецца сухая паша аб'ёмістая, як гарохзіны, канюшына, а таксама іхня мякіна. З зярністай пашы — мучная абсыпка, за выняткам жыта і пшаніцы, а вотрубаў пшанічных ня можна даваць больш, як 1/4 ўсей абсыпкі. Да паш, якія не дапускаюць да разстройтва жалудка, залічваюцца: мука гарохваяная, ячменная, аўсяная, макух пальмовы, макух з зямнога гарэху, мякіна гарохаваая і сэрадэлявая, а так-жа цвёт і абсыпка з сухой канюшыны. Разстройтва страватраўчых ворганаў, а ўсьлед за гэтым і абніжэньне якасьці ўдою, выклікаюць: надмерныя порцыі пашаў сакавітых акупнін, пшанічных вотрубаў, далей — соя ды большыя порцыі макуха з рэпіцы і лёну.

М. Р.

Bliny ciazka straũnyja.

Treba načyšcić bulby, skolki treba, starkavać, pasalić i ũsypać pšonnaj ci pryvarkovaj muki, paš'la dobra vymiešać i tady piačy. Hety sposab zdajecca kožnaj haspadani znajomy. Hetkim sposobam piačecca jašče babka, tolki dadajucca skvarki. Pryhatavanaje ciesta kładziecca ũ sudzinu i piačecca ũ piečy, ci ũ duchoũcy.

Bliny na draždžach.

Ŭziać 1/2 khl. pšonnaj ci pryvarkovaj muki, 1 deka droždžaũ, 1/2 litra cioplaj vady. Ražviašci droždžy, pasalić da smaku, usypać muku, usio dobra vymiešać i ũłažyc 1 khl. tarkavanaj bulby. Paš'la ũsio razam žmiašać i pastavić, kab dobra padyjšlo i tady treba piačy.

Bulbianyja klocki.

Ačyšcić i starkavać 2 khl. bulby, dobra vycisnuć, ũłažyc treciuju časć hatavanaj, dobra rašciortaj bulby, dadać muki, pasalić da smaku, dobra vymiešać i tady rabić klocki. Ŭ siaredzinu pałažyc kručanaje miasa abo skvarki, ci sušanyja hryby. Hryby treba pierš zvaryć, paš'la skryšyc, sasmažyc z cybulaj i tady nakładać u pryhatavanaje ciesta. Tady zahatavać vadu, pasalić i kidać klocki. Varyć treba, pakul nia vyplyvuć navierch, a jak zvaracca, pieracadzić, rasskvaryć skvarki i zalić, a paš'la padać da stała.

Bliny lohka straũnyja.

Advaryć 1 khl. bulby z lupinami abo ačyščanaj, paš'la skrucić u mašyncy, a kali niama mašynki, dyk staũčy na kašu, kab nia było huza-koũ. Paš'la treba dadać muki pšonnaj 2—3 lyžki, krychu sody pitnoj, soli da smaku, 3 jajki, lyžku śmiantany. Žaũtki treba addzialić i ũłažyc u pryhatavanaje ciesta, a bialki vybić na pienku, usio razam vymiešać i piačy na tluščy, abo na mašle.

Katlety z bulby.

Zvaryć 2 litry nieskrabanaj bulby, paš'la ababrać, dobra staũčy abo skrucić u mašyncy, dadać 2 jajki, krychu sody, soli da smaku, muki stolki, kolki vozmie heta ciesta, tady dobra vymiešać i rabić katlety. Piačy na tluščy, abo na mašle. Da hetych katletaũ velmi pasuje sos z hryboũ, jaki robicca hetak:

Biarecca 6 sušanych hryboũ, dobra vymyvajucca, ulivajecca litr vady i varycca. Jak buduć hryby hatovy, dyk treba ich vyniać z hetaj vady i drobna pakryšyc. Paš'la — pałažyc na patelniu lyžku tlušču, drobna pakrojenuju cybulu, hryby kryšacca tak sama, usio dobra smažycca, dadajecca dobraja staũlovaja lyžka muki i razam z

hetymi hrybami i cybulaj jašče druhi raz dobra smažycca. Tady ūliva-jecca navar, dzie hryby varylisia, so-licca da smaku, dadajecca 1—2 lyžki śmiatany i jašče krychu varycca, i pašla padajecca da katletaŭ

Bliny na piency.

Askrabać i starkavać 2 litry bulby i zavaryć jaje 1-ej šklankaj ma-laka; pašla — usypać 2—3 staŭovy-ja lyžki muki, 4 jajki, pasalić da smaku. Žaŭtki ūlažyc adrazu ū tar-kavanuju bulbu, bialki-ž treba vybić na pienku, pašla razam vymiešać i piačy.

Tort z bulbianoj muki.

30 deka cukru vycirajecca da bielešci z dziesiaćma žaŭtkami, usypajecca 30 deka bulbianoj muki (krachmaŭ), sok z adnej cytryny, skurku cytrynovuju treba ściorc i tarcy i ūcirać dalej praz poŭhadziny. Pad kaniec vymiešvajecca z pienkaj z vašmi bialkoŭ, ulivajecca ū formu vyšmaravanuju maslam, absypajecca mukoj i piačecca ū nieharačaj piečy praz hadziny. A jak prastynie — lukrujecca.

Lukar robicca z bialka i cukru. Adna lyžka cukru, adzin bialok. Cukkar treba miakka staŭčy, pašla raš-cirać z bialkom tak, kab byŭa heta masa hustaja i bieleja. Tady namaz-vajecca tort i stavicca ū cjopluju pieč nanač, kab hety tort absobch.

M. š.

Дробныя рады.

Каб сонца не спаліла.

Сонца ў лютым вельмі небясь-печнае для садовых дрэваў тым, што праменьні ягоня ўдзень апальваюць кару дрэва, а ўночы яна мерзьне ад маразоў і трэскаецца. Гэта самае здараецца і з са-мым дрэвам. У шчылінах гэтых з настаньнем вясны загнежджываю-цца розныя шкоднікі, якія нішчаць дрэва да шчэнту.

Дзеля гэтага трэба сьцерагчы дрэва ад раньняга вяснянага сонца, белячы кару ягоную на камлі і на грубых суках вапнай, асабліва з паўдзённага боку. З гэтае-ж са-мае прычыны пры саджэньні дрэўцаў маладых трэба кол убіваць з паўдзённага боку.

Добрае будаўлянае дрэва.

Каб дрэва будаўлянае было моцным, не заражалася грыбом, ня гніло, трэба з ім ад самага пачатку паступаць гэтак:

1. Браць на будоўлю дрэва сьпелае, якое ўжо закончыла свой рост, і якога тканкі згрубелі.

2. Сеч будаўлянае дрэва толькі ў пару, калі ў ім няма руху сокаў, г. зн. больш-менш паміж 15 кастрычнікам і 15 сакавіком.

3. Дзеля таго што пад карой ссечанага дрэва найлепшыя варун-

ГАСПАДАРСКАЯ ХРОНІКА

Закуп коняў для войска на абшары Віленшчыны і Наваградчыны адбудзецца ў гэтакім парадку: 10 лютага—у Лідзе, 12 лютага — ў Вялейцы (старой), 16 лютага — ў Гародзеі, 17 і 18 лютага — у Ашмяне і 4 сакавіка—ў Вільні. Купляцца будуць выключна толькі легчаныя коні і кабылы, роджаныя ў 1931, 32 і 33 г., неспрацаваныя і добра ўтрыманыя.

Вымогі адносна тыпу і росту коняў і цэны за іх наступныя: кавалерыйскі I кат., росту ад 150 см., цана 900—3.000 зл., кавалерыйскі II кат. ад 146 см. — 700—900 зл., коннай артылерыі ад 153 см.—900—3.000 зл., цяжкай артылерыі ад 153 см.,—700—1.000 зл., лёгкай артылерыі ад 151 см. — 700—900 зл., абніжаны артылерыі ад 145 см.—450—650 зл., малыя, краёвыя коні ад 132 см.—400—500 зл.

Чаго й колькі ад нас вывезлі ў 1936 годзе? На падставе статыстычных дадзеных, галоўнымі прадуктамі вывозу з нашага Краю ў прошлым 1936 годзе былі: дрэва, лён, скуры, тканіны ды „прадметы другарадныя,“ як: грыбы, зёлкі, шчаціна, косьці, агуркі, ягады, мёд, ракі і г. д. — У драўляным промысьле за мін. год вельмі ўвыдатніўся вываз дыкты (140 тыс. куб. м.) і сасновага будульцу. Віленская сосна на міжнародным рынку здабыла сабе пры гэтым даволі добрую марку: яе раўнююць да сосны фінскай і швэдзкай. Лёну вывезена ад нас за мін. год 15 тыс. тон,*) грыбоў—450 000 кілёграмаў, 75.000 клг розных зёлак, да 15.000 000 штук ракоў, ды больш 70.000 штук сырых скур цялячых, лісічых і вярчых. Купцы цьвердзяць, што ган-

*) у тоне 1000 кілёграмаў.

кі для разросту грыба і ўсякіх шкоднікаў дрэва, трэба яго па ссячэньні зараз-жа аскабліць.

4. Найлепш зробіць той, хто ссечанае дрэва зараз-жа вывезе з лесу, раз што: ўзімку дарога бывае найлепшая, часу болей, галоўнае — з настаньнем вясны дрэва ляжачае ў лесе вельмі хутка псуецца, заражаецца грыбам само і гэту заразу кругом пашырае. Гэта маючы на ўвазе, трэба за ўсякую цану вывезці дрэва з лесу не пазьней канца месяца красавіка.

5. Ссечанае і аскрабанае дрэва трэба апілаваць пад канцом м-ца мая, бо пазьней з прычыны летняй гарачыні яно, звычайна, хутка ссыхаецца і лопае.

6. Каго час ня наліць з будовай, той мусьці гэтак прыгатаванае дрэва паволі сушыць, злажыўшы ў клеткі і прыкрыўшы саламянай стрэшкай, каб не даставаўся дождж і не сьвязаіла проста сонца.

длёвыя абароты былі-б яшчэ большыя, калі-б пад канец мін. году не абсяцэнліся грошы французскія, швайцарскія і італьянскія.

Хлопаты манаполю на серчыкі.

Высокая ў нас цана серчыкаў давяла да таго, што людзі шчапалі іх на часьці і наагул стараліся ўсялякімі спосабамі ашчаджаць. У рэзультате пачуў гэта на сабе сам манаполь, рынак якога скорчыўся блізу на палавіну. Вот-жа цяпер, каб нанова сыскаць гэты рынак, каб прыцягнуць людзей да большага купляння серчыкаў, манаполь думае абніжыць на іх цану, быццам да 5 грашоў за карабок.

Яшчэ адна паліцыя. Польскае Міністэрства Унутраных Спраў, разам з Міністэрствам Чыгунак, прыступіла да арганізаванья гэтак званай дарожнай паліцыі, якая будзе пільнаваць выконваньне законных распараджэньняў аб язьдзе фурманак і ровэрыстаў на публічных дарогах і гасьцінцах. Асабліваю ўвагу пры гэтым будуць зьвяртаць на тое, каб фурманкі ня ехалі па забароненай старане дарогі, каб уночы мелі ліхтарню, каб абручы на абадох ня былі за вузкія, каб была добрая ўпраж, каб вазы ня былі за цяжкія і г. д.

Тымчасам дарожнай паліцыі будзе ўсяго 100 чалавек, якія ўжо ад 1 красавіка сёл. будуць разьяжджаць па дарогах на мотоцыклях. Кошт утрыманья гэтай паліцыі ў гэтым годзе будзе роўна 850.000 златаў.

Што будзе сёлета ў Вільні на Казюка? Тыя, хто бывалі ў Вільні апошнімі гадамі на Казюковым традыцыйным кірмашы, памятаюць хіба, што па вуліцах езьдзілі ў гэту пару вазы, на якіх паказываліся пасобныя мамэнты з жыцьця нашага Краю. Моладзь пры гэтым, апра-нутая „патутэйшаму,“ сьпявала між іншым і беларускія песні. Гэткае публічнае паказваньне пасобных праяваў мясцовага жыцьця арганізавалі гэтак званыя рэгіоналісты—людзі, якія міма ўсё ўважалі, што ня можна і ня трэба заціраць праўдзівага аблічча Краю. — Вот-жа сёлета мае быць зьмена і тут. Газэты падалі вестку, што ўжо адбылося супольнае паседжаньне Саюзу прапаганды турыстыкі, прадстаўнікоў мясцовых мастакоў, краезнаўцаў і прэсы. На паседжаньні гэтым між іншым „нарэшыце настаноўлена сарваць з фальшывым настаўленьнем, якое прадстаўляла як віленскі рэгіяналізм розныя апавяданьні ў родзе „На Каляды“ і інш.“ („Dz. Wil.“ 7.11.37).

Замест рэгіянальных „беларускіх гісторыйкаў,“ чакаюць у Вільні на Казюка польскага балету Парнэля. І гэта хіба нешта знача.

„Паўночны Кірмаш“ у Вільні сёлета мае быць арганізаваны ў м-цы ліпні. Асабліва ўвага мае быць зьвернена на прадукты жы-вёлагадоўлі і на лён. Кірмаш сёлетні мае быць апошнім у Бэрнардынскім садзе; далшыя кірмашы, як ведама, маюць быць арганізаваны на абшары захадняй часткі Вільні, за В. Пагулянкай.

Парцэлянты паводле веравызначанья за час ад 1919 да 1931 г. Польская статыстыка падае, што на Палесьці было ў гэтым часе 17.9С8 парцэлянтаў праваслаўных, гэта раўнялася 78 проц ўсіх мясцовых набыўцоў. У гэтым жа часе на абшары горадзенскага акружнага зямельнага ўраду праваслаўных набыўцоў было 18.812 (53.2 проц.), на абшары віленскага акружнага зямельнага ўраду—10.156 (31 4 проц.), а на беластоцкім — 5 486 (18.6). Статыстыка гэта вельмі няпоўная: няма ў ёй зусім Наваградчыны, не паказана як вячкія надзелы і якой зямлі атрымоўвалі мясцовыя сяляне, у параўнаньні з прыезднымі асаднікамі, і колькі беззваротнай; запамогі выдаў урад асаднікам, а колькі сялянам мясцовым.

Лён і каноплі на чыгуны. Міністэрства чыгунак выдала анагдай загад, каб усе чыгуначныя ўстановы карысталіся вырабамі з лёну і канпель; паімэнна, каб з краёвага і лёну і канпель былі вырабляныя: хусьце (бялізна) пасьцельнае і сталавае, усякія ручнікі і сьціркі, палатно, чахлы і плашчы для службы санітарнай, фіранкі, порт'еры, паясы, заслоны да лямпаў, сяннікі і мяшкі, вата, флагі, аконныя ролеты, імпрэгнаваныя посьцелкі на шалапы і таварныя вагоны, сеткі да мячыкаў, работніцкая вопратка, вяроўкі. Гэта самае вымагаецца і ад арэнлатараў чыгуначных буфэтаў. — Усё гэта павінна павялічыць спрос на лён і каноплі і таму на гадаваньне гэтых расьлін трэба зьвярнуць пільную ўвагу.

Напль у Баранавічы рамясьнікоў з Пазнані Польскія газеты пішуць, што ў канцы мін. году прыехала ў Баранавічы група рамясьнікоў з Пазнані і працуе у новазбудаванай бэкярні, а так-жа самадзейна.

З Віленскай Земляробскай Палаты. На паседжаньні Віленскай Земляробскай Палаты 4.1.37 старшынёй выбраны палол Ул. Камінскі (асаднік), а віцэ-старшынёй — Эр. Еленеўскі.

Цэны ў Вільні за кілё: хлеб чорны—28 гр., шэры — 34 гр., масла — 3.40, мяса валовае — 130, сьвініна — 1.30, сланіна — 150. Літр малака 20 гр., яйкі 90 гр. за 10 штук.

Што чуваць на сьвеце

Судовы працэс 17-цэх.

У другой палове м-ца студня сёлета ў Маскве адбываўся суд над 17-цю б.кіраўнікамі бальшавіцкай рэвалюцыі, у тым ліку: Пятакоў, Радэк, Сакольнікаў і інш. 13 чалавек з падсудных засуджаны на сьмерць і расстраляны. Толькі 4 чалавекі спасярод падсудных: Радэк, Брылянт-Сакольнікаў, Арнольд і Строілаў асталіся тымчасам жывымі, але й то быццам на тое, каб быць сьведкамі абвінавачанья ў працэсе Бухарына, Рыкава, Угланова і іншых, які мае быццам быць у м-цы красавіку.

Запасьлівы амбасадар.

У Маскву прыехаў новы амбасадар Паўн. Амэрыкі, Дэйвіс, які „на ўсякі выпадак“ прывёз з сабой цэлых 12 вагонаў харчоў.

4-я ўгодкі Гітлераўскай улады.

З прычыны 4-тых угодкаў улады Гітлер меў у нямецкім сойме 2-гадзінную прамову, у якой заявіў, што Нямецчына асвабодзілася ад цяжараў Вэрсальскага міру і не адважала йшчэ толькі калёніяў У Лігу Народаў гатова ўвайсьці, але калі Ліга зрэформуецца. Аб нацыянальных меншасьцях — у іншых дзяржавах — заявіў, што „найвышэйшая пара, каб пачаць супроць іх справядлівую палітыку“.

Нагарода Нобэль'а і Нямецчына.

З грошаў багача Нобэль'а вучоныя Норвэгіі вызначаюць што-год вялікую грашовую нагароду для тых, хто працуе для міру. Летась увосені была прызнана такая нагарода немцу Осецкаму, праціўніку Гітлера. Гэтым Нямецчына абразілася, забараніла сваім грамадзянам прыймаць на будучыню нагароды Нобэль'а наагул і ўстанавіла гэткую нагароду сваю собскую ў суме 100 тысяч марак.

Англія мірыць Нямецчыну з Францыяй.

Англія ўзялася за цяжкую, а дагэтуль бясплодную роль — пагадзіць Нямецчыну з Францыяй. Цяжка ёй гэта аднак удаецца, бо Францыя бачыць сваю бясьпеку толькі ў зборных умовах, у павароце Нямецчыны ў Лігу Нацый і ў пагадзеньні Нямецчыны з Саветамі і Чэхаславацкай. На ўсё гэта Нямецчына тымчасам не згаджаецца.

Не хацелі войска.

Японскі сойм пасварыўся з сваім урадам дзеля таго, што ў ім першую скрыпку йграе войска. Урад пайшоў у адстаўку. Але хутка аказалася, што бяз войска правіць краем у Японіі ня можна і таму ўтварыўся новы ўрад так-жа з учасьцем войска.

Вугаль, жалеза, медзь і волава.

Дзеля эксплёатаваньня (выкарыстанья) прыродных багацьцяў падбітай Абісыніі ўтварылася анагдай італьянска нямецкая супалка, якая будзе вывозіць з Абісыніі ейныя прыродныя багацьці, у першую чаргу: вугаль, жалеза, медзь, волава і іншыя.

У Гішпаніі.

Хатняя вайна ў Гішпаніі цянецца далей. Паўстанцы зьялі Малагу і, паводле іхніх словаў, абкружылі Мадрыт.

Справа Гданска.

Апошні сход Рады Л. Народаў разглядаў апошнія падзеі ў Гданску. Польскі прадстаўнік, мін. заграспраў Бэк заявіў, што ў будучыні справы Гданскія будзе Польшч вырашаць беспасярэдна. Пры гэткай пастаноўцы спраў нова-вызначаны камісар Лігі Народаў у Гданск, голяндзкі адмірал дэ-Грэф зрокся сваіх абавязкаў. Што далей будзе, — няведама.

Астаўся йшчэ невялікі запас бел. календара - кніжкі п. н.

„Беларускі Сялянскі Календар на 1937 г.“

Аб вартасьці календара для нашага сяла кажа ягоны зьмест, у якім між іншым знаходзім:

Агульны агляд гаспадаркі, Дагляд над земляробскімі прыладамі і снасьцяй, Увагі аб гнаёх, Некалькі слоў аб садох, Асновы гародніцтва, Практычныя зацёмкі аб жывёлагадоўлі, Аснова кармленьня жывёлы, Да ведама пчаляроў, Лекарская помач. Парады для рамесьнікаў, Праўныя парады (тэстамэнты і інш.), Інфармацыйны адзел і інш.

Цана календара толькі **50 грашоў**. Перасылка — 25 грашоў. Для перапрадаўцоў выгодная ўступка.

Галоўны Склад: **Беларуская Кнігарня „ПАГОНЯ“**, Вільня Завальная вул. 1—2.

У нас і ў суседзяў

„Белпрэс“. Выдавецтва часапісаў: „Самапомач“, „Шлях Молодзі“ і „Chryścijanskaj Dumki“ дня 11 студня злучыліся ў выдавецкую супалку „Белпрэс“, дзеля сумеснага перамаганьня супольных труднасьцяў.

Публічныя беларускія лекцыі. 24 студня сёл. у залі пры Завальнай вул. 1, інж. А. Клімовіч прачытаў публічную лекцыю на тэму „Чэхаславацчына, — край і людзі“, а 31 студня сёл. там жа Кс. А. Станкевіч прачытаў такую-ж лекцыю на тэму „Магнушэўскі і беларускае нацыянальнае адраджэньне“.

Беларускія паэты хварэюць. Беларускі байкапісец і сатырык Я. Быліна даўжэйшы ўжо час хварэе на грудзі і 24 студня выехаў лячыцца ў Закапае. Паважна занямог так жа на грудзі і М. Танк, які нядаўна вярнуўся з санаторыі ў Атвоцку.

Канфіската. Адміністрацыйныя ўлады м. Вільні сканфіскавалі анагдай рэшту кніжкі „Шум баравы“—М. Васілька, якая была выдадана йшчэ ў 1929 г.

Новыя беларускія кніжкі. Ад пачатку 1937 г. выйшлі наступныя беларускія кніжкі: Хв. Ільляшэвіч: Захварбаваныя вершы, бач. 30, фарм. 8^о, цана 1 зл.

М. Мілючанка: Грамадская і літаратурная дзейнасьць Цёткі, бач. 16, фарм. 8^о, цана 25 гр.

Др. Ст. Грынкевіч: У братоў украінцаў, бач. 88, фарм. 8^о, цана 50 гр.

Ks. Dr. J. Rešec: Światyja, kniżka I, bač. 112, farm. 8°, cana 75 hr.

Беларусы ў гімназіях. Паводле афіцыйных статыстычных аблічэньняў на абшары Віленскай Школьнай Кураторыі (ваяводзтва: Віленскае, Наваградзкае і часць Беластоцкага) ў дзяржаўных гімназіях сёлета з агульнага ліку 8004 вучняў, беларусамі запісалася 496 чалавек, з гэтага ў самай Вільні 174 чалавекі. — У гэтым жа часе і на тым жа абшары Кураторыі ў прыватных гімназіях з агульнага ліку 5615 вучняў, беларусамі запісаны 95 чалавек. Разам жа ў гімназіях дзяржаўных і прыватных на абшары Віленскай Школьнай Кураторыі беларусамі запісаны 591 чалавек і „тутэйшымі“ (48+7=) 55 чалавек.

Зачынілі. Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і Таварыства Беларускай Школы зачынены пастановай віленскага ваяводзтва з дня 22 студня сёлета.

Тры разы забаранілі. Пасьля прыпыненьня „Беларускай Крыніцы“ віленскія беларусы тры разы рабілі спробы выдаваньня кожны раз новай беларускай палітычнай газэты. За кожным разам аднак віленскае гарадзкое стараства выхад такой газэты забараняла, мотывуючы такое становішча тым, што „ўжо зложана паведамленьне аб беларускім часапісе з надобным назовам“.

Біскуп пазволіў, а падуладны забараніў. Увосені мін. 1936 г. віленскія беларусы-каталікі арганізавалі „Каталіцкую Акцыю для Беларусаў“. Рабілася гэта з ведама і дазволу мясцовага арцыбіскупа Ялбжыкоўскага. І аднак... арганізатары „Катал. А. д. Б.“ дасталі анагдай з Інстытуту Катал. Акцыі паведамленьне, датаванае 4 г. м., што Каталіцкая Акцыя ня будзе зацьверджана.

Забаранілі лекцыю Кс. А. Станкевіча. У нядзелю 7 лютага Кс. рэдактар А. Станкевіч меўся прачытаць чарговую сваю публічную навуковую лекцыю на тэму: „Праф. М. Баброўскі і беларускі адраджэньскі рух“. Віленскае гарадзкое стараства аднак гэту лекцыю забараніла, тлумачачы гэта патрэбамі захаваньня публічнага супакою.

Маладыя беларускія лекары. 15 лютага сёл. на Віленскім Унівэрсытэце зляжылі лекарскую прысягу два беларусы-сябры Беларускага Студэнцкага Саюзу: Віктар Войтэнка і Вітаўт Тумаш. Віншуем!

Беларускія календары на 1937 г. Адрывныя беларускія календары на 1937 год ужо ўсе распраданы. Асталася толькі малая колькасьць „Беларускага Сялянскага Календара“, якія можна тымчасам купіць у кнігарні „Пагоня“ (Вільня, Завальная 1). Цана аднае кніжкі (без перасылкі) толькі 50 гр. Перасылка аднае кніжкі 25 грашоў. Заказы выконваюцца толькі за гатоўку.

Рэвізія ў рэдакцыі „Wiadomości Białoruskie“. 10 лютага сёл. сьледчыя ўлады м. Вільні рабілі рэвізію ў рэдакцыі інфармацыйна-прэсавага бюлетэню „Wiadomości Białoruskie“, у прыватным памешканьні рэдактара й выдаўца гэтага бюлетэню інж. А. Клімовіча і ў старшыні Б.Н.А. рэд. Я. Пазьняка. Забралі толькі павелячда адбіваньня друкаў.

Беларусы ў Варшаве. Стараньнем беларускай калёніі ў Варшаве, дня 6 лютага 1937 г. ў залі Варшаўскай Фільгармоніі быў сарганізаваны беларускі вечар, прысьвячаны беларускай песьні й музыцы.

У ЛІТОЎЦАЎ.

10-я ўгодкі сьмерці Д-ра Басановіча. Сёлета 16 лютага прыпадаюць 10-я ўгодкі сьмерці патрыярха літоўскага народнага адраджэньня Д-ра Басановіча, магіла якога знаходзіцца на могілках Росса ў Вільні.

Выселілі П. Каразія. Польскія адміністрацыйныя ўлады ў першых днях лютага сёл., выселілі з Польшчы ведамага літоўскага дзеяча П. Каразія.

У ПАЛЯКОЎ.

Кангрэсы „людоўцаў“ і пэпэсаў. У палове м-ца студня сёлета ў Варшаве адбыўся вялікі кангрэс польскай сялянскай партыі, гэтак званых „людоўцаў“. Кангрэс выказаўся проці камунізму, фашызму і дамагаўся скасаваньня лагера ў Бярозы (Бэрэзы).

Ад 31 студня да 2 лютага ў Радоме адбыўся кангрэс Польскай партыі соцыялістычнай, ППС (пэпэс) Кангрэс гэты так жа выказаўся за дэмакратыю. Падзел значыўся ў адносінах да г. зв. народнага фронту: адны былі за шырокім „фронтам“, ня выключаючы з яго і камуністаў, большасьць аднак на супрацоўніцтва ў „фронце“ з камуністамі не згадзілася. — Пэпэсы так жа жадалі скасаваньня лагера ў Бярозе.

У УКРАЇНЦАЎ.

Вывезьлі ў Бярозу. У Забалотаве паліцыя арыштавала ведамага украінскага паэта й маляра Ол. Гаврилюка й вывезла ў лагер у Бярозе.

Памёр паэт Стефанік. Пад канец мін. году, 7 сьнежня, памёр агульна цэнны украінскі паэт В. Стефанік, аўтор „Сіняй кніжачкі“, „Каменнага Крыжа“, „Дарогі“, „Майго слова“, „Зямлі“ і інш.

БЕЛАРУСЫ! Шануйце сваё роднае друкаванае слова. Прачытаную „Самапомач“ ня нішчыце, але дайце прачытаць яе сваім суседзям, знаёмым Прысылайце падпіску. Пішэце ў рэдакцыю — Вільня, Полацкая 4-9 аб сваім жыцьці і аб тым, што — на Вашаму — трэба было б у «Самапомач» дадаць, а што выкінуць ці напавіць. Падавайце выразна свой адрэс.

ПАДПІСКА на „Самапомач“: да канца году — 3 зл., у першы год — 1 зл. 75 гр. Асобны нумар 30 грашоў. Пры выпісваньні на адзін адрэс прынамся 5-цёх экзэмпляроў — па 2 зл. за кожны год (за 5 штук 10 зл.). Грашы пераглыць „разраўнаковым пераказам“ (Контэ: Wilno 40) усе лісьмы адрэсаваныя ў рэдакцыю: Вільня, Полацкая 9—4.